

Pyhän Kolminaisuuden päivä

Helluntai

Sisällys

Pyhän Kolminaisuuden päivä 4
Pyhä Kolminaisuus 5
Pyhä Henki ja Kirkon synty 12
Toinen helluntaipäivä – Pyhän Hengen päivä 12
Kirkko 13
Kristuksen ruumis 13
Elävien kivien rakennus 13
Kirkkolaiva 14
Pyhän Hengen yhteisö 15
Jumalansynnyttäjä 15
Kirkkorakennus 16
Monikulttuurisuus 17
Kirkon katolisuus 17
Helluntain perinteitä 19
Polvirukoukset 19
Taivaallinen Kuningas 19
Paastoton viikko 19
Liturgiset värit 20
Helluntain novena – yhdeksänpäiväinen valmistusaika 21
Sopas do Espirito Santo 22
Rasheesh 23
Syntymäpäiväkakku Kirkolle 24
Tyhjin käsin älköön tultako Herran kasvojen eteen 25
Yhteisöllinen kesän aloitusjuhla 26
Vainajien muistelu Helluntaina 27
Vihreä viikko ja Semik 29
Rosalia 31
Pappeus 34
Mirhavoitelu 37
Pyhän Hengen lahjat ja hedelmät 42
Vinkit juhlan viettoon kotona 44
Ortoboxi-tehtäviä 45

Kaikkien pyhien sunnuntai 47
Helluntain ja kaikkien pyhien sunnuntain yhteys 48
Taisteleva ja riemuitseva seurakunta 49
Pyhät ovat todistajia 50
Nimipäivä ja praasniekka 51
Superjulkkikset ja paikalliset suuruudet 51
Kanonisointi 51
Vaellus pyhiin 51
Sanasto 52
Pyhien moninaisuus 53
Pyhien yhteys 55
Kuuntele opetuspuheita ja luentoja pyhistä 56
Ortoboxi-tehtäviä 56
Lue lisää 57

Pyhän Kolminaisuuden päivä

50. päivä Pääsiäisestä

Helluntain juhla-aika on seitsenpäiväinen:

- Helluntailla ei ole esijuhlaa. Helluntaita edeltävä lauantai on yleinen vainajienmuistelupäivä, sielujen lauantai.
- Helluntaipäivä on 50. päivä Pääsiäisestä.
- Toinen helluntaipäivä on Pyhän Hengen päivä.
- Jälkijuhla kestää kuusi päivää.
- Päätösjuhla on Helluntaita seuraavana lauantaina.

Helluntaita seuraava sunnuntai on Kaikkien pyhien sunnuntai.

Kaikkien pyhien sunnuntain jälkeen alkaa Apostolien paasto.

Pyhä Kolminaisuus

Kristityt uskovat yhteen Jumalaan kolmessa persoonassa. Jumalan persoonat ovat Isä, Poika ja Pyhä Henki. Usko Pyhään Kolminaisuuteen on kristillisen uskon keskeisin dogmi ja se on ilmaistu nikealais-konstantinopolilaisessa uskontunnustuksessa.

Pyhä Kolminaisuus – Ortodoksi.net

TT Ari Koponen kertoo Isä Jumalasta, Kristuksesta ja Pyhästä Hengestä.

Pyhän Kolminaisuuden ikoni

Kuva: Pixabay/ dimitrisvetsikas1969

Pyhän Kolminaisuuden ikoni perustuu Genesiksen kertomukseen, jossa Herra ilmestyy Abrahamille Mamren tammistossa (1. Moos. 18:1–15). Ikoni tunnetaan myös nimellä Abrahamin vieraanvaraisuus (φῐ̓λοξενῐ́ᾱ, filoksenia), sillä ikonissa voidaan kuvata myös Abraham ja Saara palvelemassa vieraitaan. Ortodoksisessa kodissa Pyhän Kolminaisuuden ikoni on usein sijoitettu keittiöön. Siellä se muistuttaa ns. vieraanvaraisuuden sakramentista.

Isä Tuukka Rantanen – Pyhän Kolminaisuuden ikoni: kutsu yhteyteen

Pyhän Kolminaisuuden ikonin arkkityypin on luonut pyhä Andrei Rublev (muistopäivä 4.7.)

Ikonimaalari Andrei Rublev ja Pyhä Kolminaisuus -ikoni: Mestariteos valtion "palveluksessa" - Aamunkoitto

Andrei Rublev – Ortodoksi.net

Pyhittäjä Andrei Rubljov, ikonimaalari - Suomen ortodoksinen kirkko

Isä Rauno Pietarinen: kahden Andreaksen muistopäivä

Helluntai-sana tulee muinaisruotsin sanoista *hælgho dagher*, pyhät päivät.

Karjalaksi Helluntai on *Troitsan päivä*. Troitsa tarkoittaa Pyhään Kolminaisuutta.

Kreikaksi Helluntai on Pentekosti (πεντηκοστή) eli ”viideskymmenes”, sillä juhla on 50. päivä Pääsiäisestä.

Lännessä juhlan englanninkielinen nimi on Whit Sunday. Toinen helluntaipäivä on Whit Monday ja helluntaiviikko on Whitsuntide. Whit tulee sanasta white, valkoinen.

Romaniassa Helluntai on Rusalii. Nimi tulee antiikin Rooman Rosalia-juhlasta, jota vietettiin toukokuussa.

Italiassa Helluntai Pascha Rosatum tai Pascua Rossa eli ”punainen pääsiäinen” tai ”ruusupääsiäinen”. Tämäkin viittaa roomalaiseen Rosalia-juhlaan.

Ensimmäinen helluntai oli juutalaisten *Shavuot*-juhlana. Shavuot on hepreaa ja tarkoittaa viikkojuhlaa, sillä juhla on seitsemän viikkoa juutalaisen pääsiäisen eli pesahin jälkeen.

Kuva: Ortoboxi

Shavuot on juutalainen sadonkorjuujuhla, jota vietetään seitsemän viikkoa Pesahin (juutalaisen pääsiäisen) jälkeen. Kristuksen aikana juutalaisilla oli tapana vaeltaa Jerusalemiin viettämään Shavuot-juhlaa. Tästä syystä Jerusalem oli ensimmäisenä Helluntaina täynnä eri kieliä puhuvia ihmisiä eri puolelta valtakuntaa.

Shavuot on myös lain antamisen juhla, jolloin muistellaan, kuinka Mooses sai Jumalalta kymmenen käskyä.

Juutalaisten Shavuot-juhlan perinteisiin kuuluvat kodin ja synagogan koristeleminen vihreillä kasveilla ja kukilla, sekä maitoruokien, tyypillisimmin juustokakun syöminen.

Shavuot – viikkojuhla eli Tooran antamisen juhla (6. sivan-kuuta) - USKOT-foorumi ry

Helluntai on Pääsiäisen ohella kirkon vanhimpia juhlia ja Pääsiäisen tavoin senkin juuret ovat juutalaisuudessa. Sekä Pääsiäinen, että Helluntai ovat varhaiskirkon kastepäiviä.

Helluntain ikonissa on kuvattu kaksitoista apostolia ympäröimässä Kosmosta, maailmankaikkeutta. Pyhä Henki laskeutuu apostolien päälle tulisina kielinä. Apostolien keskellä on tyhjä paikka, joka on varattu Kirkon päälle, Kristukselle. Joskus tälle paikalle on kuvattu istumaan Jumalanäiti, joka on Kirkon vertauskuva.

Helluntai- Pyhän Kolminaisuuden päivä – Tsasounan suunnalta

Ortodoksinen kulttuurikeskus :: Helluntai

Helluntai – Ortodoksi.net

» Helluntai

Suvistõpühi – Setojen ystävät

Kiitetty olet sinä, Kristus, meidän Jumalamme,
joka teit viisaiksi kalamiehet,
kun heidän päälleen Pyhän Hengen vuodatit
ja heidän kauttaan sait verkkoon koko maailman.
Kunnia olkoon sinulle ihmisiä rakastava Jumala.
(Tropari, 8. säv.)

Juhlan tropari ja kontakki

Juhlan epistola (Ap.t. 2:1–47) kertoo ensimmäisestä Helluntaista

- Opetuslapset olivat koolla Jerusalemissa juutalaisten Shavuot-juhlana.
- Kuului kohahdus, kuin raju tuulenpuuska, ja Pyhä Henki laskeutui opetuslasten päälle tulisina kielinä.
- Opetuslapset alkoivat puhua itselleen vierailla kielillä. Ihmisiä oli kokoontunut Jerusalemiin kaikkialta Rooman valtakunnasta, ja kaikki kuulivat evankeliumia julistettavan omalla kielellään.
- Pietari piti voimakkaan puheen, jossa kehotti ihmisiä ottamaan kasteen.
- Noin 3000 henkeä kastettiin ja ensimmäinen seurakunta sai alkunsa.
- Alkuseurakunta noudatti apostolien opetusta, rukoili ja nautti ehtoollista, jakoi keskenään kaiken omaisuutensa ja Kirkkoon liittyi lisää ihmisiä.

Juhlan parimiat: 4. Moos. 11:16–17, 24–29; Joel 2:23–32; Hes. 36:24–28

Juhlan evankeliumit: Joh. 20:19–23 (aamupalvelus); Joh. 7:37–52, 8:12 (liturgia)

Kuva: Flickr/ Ted

Pyhä Henki ja Kirkon synty

Kristuksen ylösnousemus johti kristillisen kirkon syntyyn. Pääsiäinen ja Helluntai kuuluvatkin erottamattomasti yhteen. Pääsiäistä ja Helluntaita voi myös verrata kasteen ja mirhavoitelun mysteerioihin: kaste on kuolema ja ylösnousemus Kristuksessa, mirhavoitelu on Pyhän Hengen vuodattaminen.

TT Ari Koponen: Kirkko

Isä Teemu Toivonen: Kirkon jäsenyys

Helluntai on Kirkon syntymäpäivä, sillä Pyhän Hengen vuodattaminen johti ensimmäisen kristillisen seurakunnan syntyyn Jerusalemissa.

Toinen helluntaipäivä – Pyhän Hengen päivä

Kirkon perinteessä juhlaa seuraavana päivänä muistellaan juhlan agenttia, eli toimijaa tai toteuttajaa. Tätä ”agenttipäivää” kutsutaan myös nimellä synaksis. Toinen helluntaipäivä on Pyhän Hengen päivä. Muista vastaavia, juhlapäivää seuraavia muistopäiviä ovat:

- 9.9. pyhien Herran esivanhempien Joakimin ja Annan muisto, Neitseen Marian syntymän jälkeen;
- 2.10. pyhän Andreas Houkan muisto, Pokrovan jälkeen;
- 26.12. Kaikkein Pyhimmän Jumalansynnyttäjän muisto, Kristuksen syntymän jälkeen;
- 7.1. pyhän Herran Edelläkävijän Johannes Kastajan muisto, Kristuksen kasteen jälkeen;
- 3.2. pyhien vanhurskaan Simeonin ja profeetta Hannan muisto, Kristuksen temppeliintuonnin jälkeen;
- 26.3. arkkienkeli Gabrielin juhla, Neitseen Marian ilmestysjuhlan jälkeen;
- 30.6. kahdentoista apostolin juhla, pyhien Pietarin ja Paavalin juhlan jälkeen.

Pyhä Henki on Pyhän Kolminaisuuden kolmas persoona.
Pyhä Henki lähtee Isästä.
Ikonitaiteessa Pyhä Henki kuvataan kyyhkynä tai tulenliekkeinä
sillä näissä kahdessa muodossa Pyhä Henki on meille ilmestynyt.

Kirjavinkki: piispa Kallistos Ware, Pyhä Henki kristityn elämässä Pyhä henki kristityn elämässä - Webtuohus verkkokauppa

Kirkko

Kirkko – Tsasounan suunnalta

Kirkko – Kristuksen Ruumis – Tsasounan suunnalta

Pyhä Henki ja kirkko – Tsasounan suunnalta

Kirkon olemus on helpoin ymmärtää vertauskuvien kautta. Kirkon tunnetuimmat vertauskuvat ovat Kristuksen ruumis, elävien kivien rakennus, laiva ja Pyhän Hengen yhteisö.

Kristuksen ruumis

Kristus on Kirkon pää ja uskovat ovat kirkkoruumiin jäseniä.

Kristus on niin kuin ihmisruumis, joka on yksi kokonaisuus mutta jossa on monta jäsentä; vaikka jäseniä on monta, ne kaikki yhdessä muodostavat yhden ruumiin. (1. Kor. 12:12)

Elävien kivien rakennus

Kristus on Kirkon perustuskivi.

Tulkaa hänen luokseen, elävän kiven luo, jonka ihmiset ovat hylänneet mutta joka on Jumalan valitsema ja hänen silmissään kallisarvoinen. Ja rakentukaa itsekin elävinä kivinä hengelliseksi rakennukseksi, pyhäksi papistoksi, toimittaaksenne hengellisiä uhreja, jotka ovat Jumalalle otollisia Jeesuksen Kristuksen tähden. Sanotaanhan Raamatussa: – Katso, minä lasken Siioniin kulmakiven, valitun kiven, jonka arvo on suuri. Joka häneen uskoo, ei joudu häpeään. Te, jotka uskotte, saatte siis osaksenne tämän arvon ja kunnian, mutta niille, jotka eivät usko, »kivestä, jonka rakentajat hylkäsivät, on tullut kulmakivi, kompastuskivi ja kallio johon langetaan». Koska he eivät tottele sanaa, he kompastuvat, ja se heidän osakseen on määrättykin. (1. Piet. 2:4–8)

Te ette siis enää ole vieraita ja muukalaisia, vaan kuulutte Jumalan perheeseen, samaan kansaan kuin pyhät. Te olette kiviä siinä rakennuksessa, jonka perustuksena ovat apostolit ja profeetat ja jonka kulmakivenä on itse Kristus Jeesus. Hän liittää koko rakennuksen yhteen niin että se kasvaa Herran pyhäksi temppeliksi, ja hän liittää teidätkin Hengellään rakennuskivinä Jumalan asumukseen. (Ef. 2:19–22)

Jumalalta saamani armon mukaan olen taitavan rakentajan tavoin laskenut perustuksen, jolle joku toinen rakentaa. Mutta kukin katsokoon, miten rakentaa. Perustus on jo laskettu, ja se on Jeesus Kristus. Muuta perustusta ei kukaan voi laskea. (1. Kor. 3:10–11)

Kirkkolaiva

Kirkkoa verrataan myös laivaan, joka purjehtii maailman myrskyissä kohti pelastusta. Kirkkolaivan ruorissa on Kristus. Myös kirkkorakennus muistuttaa laivaa. Latinaksi laiva on *navis*: tästä tulee kirkkosaliin viittaava englannin kielen sana nave. Kirkon alttari on itään päin, sillä purjehdimme kohti valoa ja aurinko nousee idästä.

Kuva: Wikimedia Commons

Kristus vietti paljon aikaa vesillä opetuslapsineen. Vene oli Vällimeren ihmisille tuttu kulkuneuvo ja työväline. Kirkkoja myös rakennettiin usein satamapaikoille turvaamaan merenkulkua ja kirkkojen runko usein muistutti laivaa. Merimiehillä oli tapana käydä viime töikseen ennen lähtöä sytyttämässä kynttilä ja rukoilemassa turvallista paluuta. Samoin satamaan päästyä tuli pikimmiten käydä kirkossa uhraamassa kiitokseksi almu tai kynttilä.

Tässä freskossa uhka ei tule mereltä vaan maalta: hereetikot, protestantit ja jopa antikristus piirittävät kirkkolaivaa. Pelkokuvasto ei anna uskostamme totuudenmukaista kuvaa, sillä kristittyjä ei yhdistä yhteinen vihollinen – meitä yhdistää Kristus.

Kaarnalaiva valmistuu helposti | UPM Metsä

Laivan siunaaminen – Ortodoksi.net

Rukous merelle lähdettäessä – Ortodoksi.net

Pyhän Hengen yhteisö

Sanotaan, että Vanha liitto oli Isän aikaa, Uusi liitto Pojan aikaa ja Kirkon synnystä alkoi Pyhän Hengen aika. Kirkko on nimenomaan Pyhän Hengen maanpäällinen ilmentymä ja läsnäolon paikka. Pyhä Henki ohjaa Kirkkoa.

Kirkolla, kuten Kristuksellakin on kaksi luontoa. Maallinen kirkko on inhimillinen instituutio, jolla on maallinen hallinto, ja joka toimii ajassa ja paikassa. Toiselta olemukseltaan Kirkko on taivaallinen ja sitä ohjaa Pyhä Henki. Kirkon kaksi luontoa eivät ole toisistaan erilliset, vaan Kirkko on yksi.

Jumalansynnyttäjä

Jumalansynnyttäjä kantoi sisällään koko Jumalan ilmoituksen ja koko pelastushistorian. Jumalansynnyttäjä on Elävän Jumalan Temppeli.

Kirkkovuosi kuvaa Jumalansynnyttäjän elämää: Kirkkovuoden ensimmäinen suuri juhla on Jumalansynnyttäjän syntymä, ja viimeinen suuri juhla on Jumalansynnyttäjän kuolonuneen nukkuminen.

Kuva: Pixabay/ dimitrisvetsikas1969

Monesti kirkon apsikseen on kuvattu Jumalansynnyttäjä, taivaita avarampi. Jumalanäiti piti sisällään, mitä taivaskaan ei voi sulkea sisäänsä: elävän Jumalan Sanan. Apsiksessa Jumalanäiti rukoile kohotetuin käsin alttarin ja koko kirkon yllä. Hän on itse Kirkko. Tästä syystä piispalla on kaulassaan ristin lisäksi Panagia, Jumalansynnyttäjän ikoni. Piispa edustaa Kirkon täyteyttä.

Kirkkorakennus

Kirkko tarkoittaa kristittyjen yhteisöä, mutta myös kirkkorakennusta, pyhäkköä.

Tutustu ortodoksiseen kirkkorakennukseen ja sen osiin.

Pyhän Nikolaoksen kirkko quiz (360panorama.fi)

Tampereen ortodoksinen kirkko - VirtualTampere

Ortodoksinen kirkkorakennus

Askartele kirkko.

Kirkon_rakentaminen.pdf (ortoboxi.fi)

Joulupaastokalenteri2014_sisalto.pdf (ortoboxi.fi)

Mikä on pyhäkkö? Osa 1/2 Osa 2/2

Tervetuloa kirkkoomme. Videoesittelyjä Suomen ortodoksisen kirkon eri seurakuntien pyhäköistä

Kuva: Pixabay/ jplenio

Kirkko on kreikaksi kyriake (κυριακή), Herran oma tai Herralle kuuluva.
Seurakunta on kreikaksi eklesia (εκκλησία), väen kokous. Kirkko-oppi on suomeksi ekklesiologia.

Monikulttuurisuus

Ortodoksinen usko ei tunne pyhiä kieliä. Pyhiä kirjoituksia voidaan lukea ja pyhiä toimituksia voidaan toimittaa kaikilla ihmiskielillä. Kun apostolit helluntaina voideltiin Pyhällä Hengellä, he saivat kielillä puhumisen lahjan ja lähtivät kaikkeen maailman julistamaan evankeliumia, kullekin kansalle sen omalla kielellä. Lukuisat pyhät heidän jälkeensä jatkoivat tätä työtä. He menivät vieraiden kansojen pariin, oppivat heidän kielensä ja usein omaksuivat myös paikallisen kulttuurin. Kansojen käännyttämiseen on aina kuulunut myös pyhien kirjoitusten ja jumalanpalvelustekstien kääntäminen paikalliselle kielelle.

Kielillä viitataan ihmiskieliin. Siansaksan suoltaminen ei ole puhumista kielillä.

Lukuisien pyhien ansioksi luetaan jonkin tietyn kansan tai alueen käännyttäminen kristinuskoon. Usein näitä pyhiä kunnioitetaan apostolien vertaisena tai valistajana. Ehkä tunnetuimpia esimerkkejä ovat pyhät slaavien apostolit Kyrillos ja Methodios; pyhä Patrik, joka vei kristinuskon Irlantiin; pyhä apostolienvertainen Nina Georgialainen; pyhittäjä Herman Alaskalainen, joka teki lähetystyötä Alaskan alkuperäiskansojen parissa; sekä suomalaisille läheiset Karjalan pyhittäjät ja valistajat (ks. 31.10.)

Millään kulttuurilla ei kristinuskossa ole myöskään erityisasemaa. On kulttuureja, joita ortodoksinen, kristillinen usko on muovannut 2000 vuotta, ja kulttuureja, jotka eivät ulkoisesti ole lainkaan kristillisiä, mutta joihin kristinusko voi silti yhtä kaikki juurtua. Kääntyminen kristityksi ei edellytä kulttuurisen identiteetin vaihtamista toiseksi. Ortodoksinen usko on aina sopeutunut paikallisiin tapoihin, ajattelumalleihin ja perinteisiin. Jostakin on jouduttu luopumaan, mutta tämäkin on yleensä tapahtunut vaiheittaisen, sisäisen muovautumisen kautta, ei kulttuuri-imperialistisin keinoin.

Kirkon katolisuus

Ilmaisu ”katolinen” tarkoittaa yleistä ja yleismaailmallista – jotakin, mikä koskee koko luotua maailmaa. Sitä käytetään usein, kun viitataan roomalaiskatoliseen kirkkoon, mutta ilmaisu löytyy myös nikealais-kosntantinopolisesta uskontunnustuksesta: se on yksi Kirkon määreistä.

Kirkon olemus on katolinen. Se tarkoittaa, että Kristuksen evankeliumi on tarkoitettu kaikille kansoille, kaikkina aikoina ja kaikkialla. Liian usein ortodoksit typistävät kirkon uskon kansalliseksi tai kulttuuriseksi kuriositeetiksi, jonka tärkein tehtävä on kannatella kansallista, kielellistä ja kulttuurista identiteettiä. Usko voi toki tehdä tätä kaikkea, mutta se ei ole sen ensisijainen tehtävä. Katolinen usko on heimouskonnon tai lahkolaisuuden vastakohta.

Kuva: Pixabay/ Alexas_Fotos

Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen - - (Matt. 28:19)

Vinkki helluntaiviikon viettoon kotona

Kristinusko on levinnyt ympäri maailmaa. Helluntaiviikolla voi joka päivä syödä jotakin perinneruokaa kuudesta asutetusta maanosasta. Kyseessä on paastoton viikko, joten kannattaa santsata myös jälkkäreihin.

Samalla voi katsoa kartalta, mistä maasta ruoka on peräisin, etsiä tietoa maasta ja sen kulttuurista ja kuunnella vaikka paikallista perinnemusiikkia.

Shakshouka on egyptiläinen pyttipannu. Se on helppo valmistaa ja maistuu lapsillekin.

Shakshuka - Ruokareseptit | Alko

.Kuva: Pixabay

Helluntain perinteitä

Polvirukoukset

Helluntaipäivän ehtoolla toimitetaan suuri ehtoopalvelus, jonka aikana luetaan seitsemän helluntain polvirukousta. Näiden seitsemän iltarukouksen aikana sekä kirkkokansa, että papisto seisovat polvillaan. Rukousten kautta polvistuminen ja maahankumarrukset otetaan juhlakauden jälkeen taas osaksi yhteistä ja yksityistä rukouselämää.

Polvirukousten aikana kirkkokansalla on tapana pidellä käsissään vihreitä oksia (tavallisimmin koivunoksia) sekä kevätkukkia. Kevään ensimmäiset lehdet ja kukat kuvaavat Kirkon uutta elämää Pyhässä Hengessä.

Taivaallinen Kuningas

Polvirukousten lisäksi Helluntain Suuressa ehtoopalveluksessa otetaan uudelleen päivittäiseen käyttöön *Rukous Pyhälle Hengelle* eli *Taivaallinen Kuningas* -veisu, jota ei pääsiäisaikana käytetä. Veisu onkin alun perin Helluntain juhlastikiira. Veisun pois jättäminen pääsiäisajan palveluksista korostaa sen merkitystä Helluntaina.

Taivaallinen Kuningas | Saimaan Ortodoksinen Seurakunta (ortsaimaa.net)

Kuuntele Taivaallinen Kuningas -veisu

Taivaallinen Kuningas, Lohduttaja, totuuden Henki,
joka paikassa oleva ja kaikki täyttävä, hyvyyden lähde ja elämän antaja,
tule ja asu meissä ja puhdista meidät kaikesta synnin pahuudesta
sekä pelasta, oi Hyvä, meidän sielumme.
(6. säv.)

Paastoton viikko

Helluntaita seuraava helluntaiviikko on paastoton viikko. Tällöin ei noudateta viikoittaista keskiviikko- ja perjantaipaastoa.

Kirkkovuodessa on helluntaiviikon lisäksi kolme paastotonta kautta: Joulun ja Teofanian väliaika (25.12. – 4.1.) ensimmäinen suuren paaston valmistusviikko, sekä kirkas viikko.

Liturgiset värit

Helluntain liturginen väri vaihtelee paikallisperinteissä.

Valkoinen on Kristuksen juhlien ja kasteen väri. Englannissa Helluntai tunnetaan ”valkosunnuntaina”, Whitsunday. Paikallisperinteessä ihmiset saattavat pukeutua valkoiseen oman kasteensa muistoksi.

Punainen kuvaa Pyhää Henkeä. Roomalaiskatolisessa perinteessä punainen on Helluntain väri. Idässäkin sitä käytetään toisena helluntaipäivänä, joka on Pyhän Hengen päivä.

Vihreä on käytössä lähinnä Itä-Euroopassa, missä helluntaita edeltävä viikko tunnetaan vihreänä viikkona. Itä-Euroopassa koivut ja muut vihreät oksat kuuluvat helluntaihin, ja niillä koristellaan kodit ja kirkot. Myös kirkkokansa pukeutuu vihreään.

Kuva: Wikimedia Commons / Tadeusz Rudzki

Helluntain värit ovat vihreä, punainen ja valkoinen.

Helluntain novena – yhdeksänpäiväinen valmistusaika

Helatorstaita seuraavasta perjantaista alkaa roomalaiskatolisilla yhdeksänpäiväinen Helluntain novena, joka kestää Helluntain aattoon saakka. Novenarukous on yhdeksän päivän mittainen, katoliseen kansanhurskauteen kuuluva rukoussääntö, jonka aikana valmistaudutaan tulevaan juhlaan. Kaikkein tunnetuimpia novenarukouksia ovat joulunovena (16.–24.12.) Jumalan laupeuden novena (suuresta perjantaista kirkkaaseen lauantaihin) ja perisynnittömän sikiämisen novena (29.11.–7.12.) Usein novenat omistetaan jollekin pyhälle (esim. pyhän Joosefin novena) ja toimitetaan pyhän muistopäivän edellä.

Novenan nimi tulee latinan kielen sanasta novem, yhdeksän. Perinne on saanut alkunsa helatorstain ja helluntain yhdeksästä välipäivästä, jotka vietettiin Apostolien tekojen esimerkin mukaisesti (Ap.t. 1:12-14) rukoillen ja odottaen Pyhän Hengen lähettämistä. Helluntainovenan esimerkin mukaisesti useimmat novenat ovat yhdeksänpäiväisiä, mutta poikkeuksiakin on: esim. pyhän Andreaan novena kestää koko adventtiajan (30.11.–24.12.)

Novenat liitetään pääsääntöisesti henkilökohtaiseen rukouselämään, mutta ne voidaan toimittaa myös yhteisesti: Tällöin esim. juhlan edellä toimitetaan yhdeksänä peräkkäisenä päivänä novenamessu (ks. Monti Fest 8.9.)

Kuva: Pixabay/ Darte

Ruusukkonovenan kesto on 54 päivää. Tavallisesti novenat ovat yhdeksänpäiväisiä.

Sopas do Espirito Santo

Pyhän Hengen keitto (Sopas Do Espírito Santo) on portugalilainen helluntain perinneruoka. Kyseessä on alun perin ollut yhteisöllinen hyväntekeväisyys, sillä varakkailla oli tapana lahjoittaa vähävaraisille Helluntain kunniaksi kokonainen nauta. Lihasta valmistetiin muhennosta suurissa padoissa ja sillä ruokittiin koko lähitienoo. Edelleen on Portugalissa tapana, että Helluntaina lihapatojen äärelle kokoonnutaan koko kyläyhteisön voimin. Vähävaraisten muistaminen ja hyväntekeväisyys kuuluvat luonnollisesti asiaan.

Sopas do Espirito Santo on sipulin, tomaatin ja punaviinin kanssa haudutettua naudanlihaa. Muhennos maustetaan pippurilla, neilikalla, kanelilla, kuminalla, laakerinlehdillä ja mintulla. Lihamuhennos kauhotaan kuivan leivän päälle ja huuhdotaan alas punaviinillä. Suosittelen.

Rasheesh

Rasheesh on yli 4000 vuotta vanha mesopotamialainen juhla. Sen nimi tulee aramean kielen sanasta ”ryoso”, mikä tarkoittaa vedellä vihmomista. Rasheesh on kevään, uuden elämän ja hedelmällisyyden juhla ja juhlaan kuuluu ihmisten, eläinten, kasvien ja kaiken kasvavan kastelu vedellä.

Assyyrialaiset kristityt liittävät Rasheesh-juhlan kasteeseen ja viettävät sitä Helluntaina. Juhlan perinteisiin kuuluvat vedenpyhitys, sekä toisten kasteleminen vedellä – eikä pelkästään pirskottelu, vaan kunnon vesisota!

Syntymäpäiväkakku Kirkolle

Helluntaina vietetään Kirkon syntymäpäivää. Silloin kodin voi koristella ilmapalloilla ja nauttia syntymäpäiväkakkua. Kakun päälle voi sytyttää 12 kynttilää kuvaamaan 12 apostolia ja tulisia kieliä. Kolme kynttilää sopii myös, sillä Helluntai on Pyhän Kolminaisuuden päivä.

Tässä muutama vinkki, jos mielii tehdä teemaan sopivan kakun:

Ensimmäinen helluntai oli juutalaisten Shavuot-juhlana. Juutalaiset syövät Shavuot-juhlana maito- ja juustoruokia. Tyypillisin Shavuotin herkku on juustokakku. Puolalainen juustokakku sernik

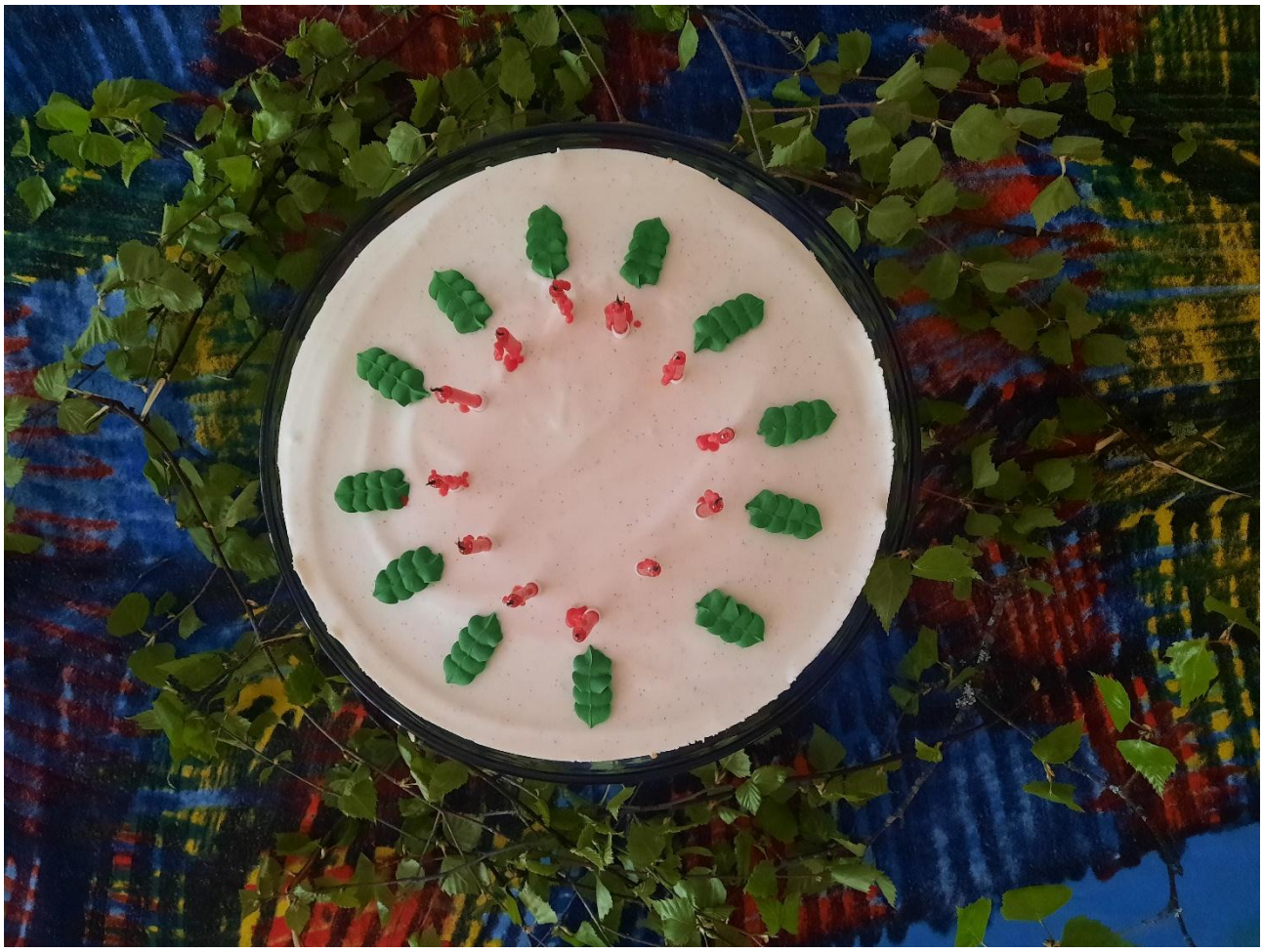
Ranskassa leivotaan Helluntaina ”kyyhkykakkua”, Gâteau colombier de Pentecôte.

Dove Cake for Pentecost | Faith Magazine

Punainen ja valkoinen ovat kasteen ja Pyhän Hengen värit. Esim. Red velvet sopii teemaan, samoin mansikka- tai vadelmakakku. Red velvet -kakkupohja | Reseptit | Kinuskikissa

Vadelmajuustokakku, jonka päällä 12 punaisella värjättyä marenkia kuvaamassa tulisia kieliä.

Valkoinen juustokakku, jonka päällä 12 punaista kynttilää ja koristeena koivunlehtiä.

Tyhjin käsin älköön tultako Herran kasvojen eteen

Kolme kertaa vuodessa tulkoon kaikki sinun miesväkesi Herran, sinun Jumalasi, kasvojen eteen siihen paikkaan, jonka hän valitsee: happamattoman leivän juhlana, viikkojuhlana ja lehtimajanjuhlana. Mutta tyhjin käsin älköön tultako Herran kasvojen eteen; kukin tuokoon lahjana sen, minkä voi, sen siunauksen mukaan, minkä Herra, sinun Jumalasi, on sinulle antanut. (5. Moos. 16:16–17)

Kristilliseen elämäntapaan kuuluu oleellisesti seurakunnan ja kirkon tarpeista huolehtiminen. Meillä Suomessa ortodoksisella kirkolla on veronkanto-oikeus, ja työntekijät, kiinteistöt ja toiminta kustannetaan julkisista varoista. Useimmissa paikalliskirkoissa näin ei ole, vaan uskovien tehtävä on maksaa kymmenyksiä ja huolehtia hengellisten työn tekijöiden toimeentulosta, kiinteistöjen ylläpitokustannuksista, sekä kaikesta mitä tarvitaan jumalanpalveluselämässä, diakoniassa ja lähetystyössä. Ihmiset eivät koskaan lähde kirkkoon ilman lahjaa. Lahja kirkolle on perinteisesti ollut prosfora, öljyä, viiniä, tai rahaa. Jokainen voi tuoda Herran kasvojen eteen oman siunauksensa, olkoon se sitten materiaalista tai immateriaalista.

Jos siis kirkon syntymäpäivänä mietit, minkä syntymäpäivälahjan antaisit kirkolle, on siihen helppo ratkaisu. Anna lahjaksi sen siunauksen mukaan, mikä on sinulle annettu.

Yhteisöllinen kesän aloitusjuhla

Helluntaina luonto puhkeaa kukkaan. Kyläyhteisöissä Helluntaina on vietetty ensimmäiset kesäjuhlat. Tanssikausi on avattu ja nuoret ovat riianneet. Helluntai onkin nuoren lemmen juhla. Ensimmäiset kesähäät on myös tanssittu Helluntaina.

Kuva: Pixabay/ martituononen

Sen lisäksi, että koivuilla on koristeltu koti, on Suomessa myös tehty helluntaisaunaan ensimmäiset uudet vihdat.

Vainajien muistelu Helluntaina

Helluntailla ei ole varsinaista esijuhlaa, mutta Helluntain edellä vietetään yleistä vainajien muistopäivää, sielujen lauantaita. Kirkoissa ja haudoilla toimitetaan perjantai-iltana ja lauantaina vainajienmuistopalveluksia (parastaasi, panihida, litaniat). Näiden yhteydessä voidaan siunata muistelupuuroa (kolivaa) ja ruokauhreja (pominkat).

Sielujen lauantain lisäksi vainajienmuistelu liitetään koko helluntaiaikaan – sekä helluntaita edeltävään, että sitä seuraavaan viikkoon. Karjalassa vainajia muisteltiin erityisesti toisena helluntaipäivänä ja helluntaiviikkoa kutsuttiin muistelunedäliksi (muisteluviikko). Vainajienmuistopalveluksia voidaankin toimittaa koko helluntaiviikon ajan.

Muistoateria ja vähäosaisten muistaminen eli almut kuuluvat kristilliseen vainajienmuisteluperinteeseen. Niinpä Helluntaina on tapana kokoontua yhteiselle aterialle ja tarjota ruokaa myös vähävaraisille.

Kreikassa kuivataan kukat, jotka suurella viikolla koristavat Kristuksen hautakatosta, sekä laakerinlehdet, joita ensimmäisessä ylösnousemuspalveluksessa levitettiin kirkkoon. Helluntaina kuivattuja kukkia ja laakerinlehtiä poltetaan suitsukkeen kanssa vainajien muistelun yhteydessä.

Kuva: Pixabay/ Griesshammer

Suitsutus on rukoussavua. Sitä käytetään kaikissa suurissa maailmanuskonnoissa. Pyhien asioiden ajatellaan tuoksuvan hyvälle, minkä lisäksi savu kuvaa ylös nousevaa rukousta.

Suitsuttamalla voidaan siunata asioita samoin, kuin vaikkapa ristinmerkillä tai pyhitetyllä vedellä. Kansanperinteessä maallikot suitsuttivat vainajienmuistelun yhteydessä haudan, ruokauhrit ja toisensa. Suitsukkeen kanssa poltettiin yrttejä ja kukkia, joiden ajateltiin olevan pyhittyneitä: ks. esim. helatorstai, 1.8. ja 15.8.

Suitsuttaminen on myös kielikuva. Se viittaa vuolaaseen kehumiseen ja ylistämiseen. Hyvän tuoksun levittäminen onkin kiitosta ja ylistystä.

Vihreä viikko ja Semik

Helluntaita edeltävä viikko on slaavilaisessa kansanperinteessä ”vihreä viikko”. Tällöin kodit koristeltiin ulkoa ja sisältä nuorilla koivuilla ja tuomenkukilla. Koivut edustivat edesmenneiden sieluja, naiseutta ja uutta elämää. Puolassa siunattiin vihreällä viikolla myös karja: nautojen kaulaan asetettiin koivunoksista tehty seppele ja ne suitsutettiin polttamalla tinjamia.

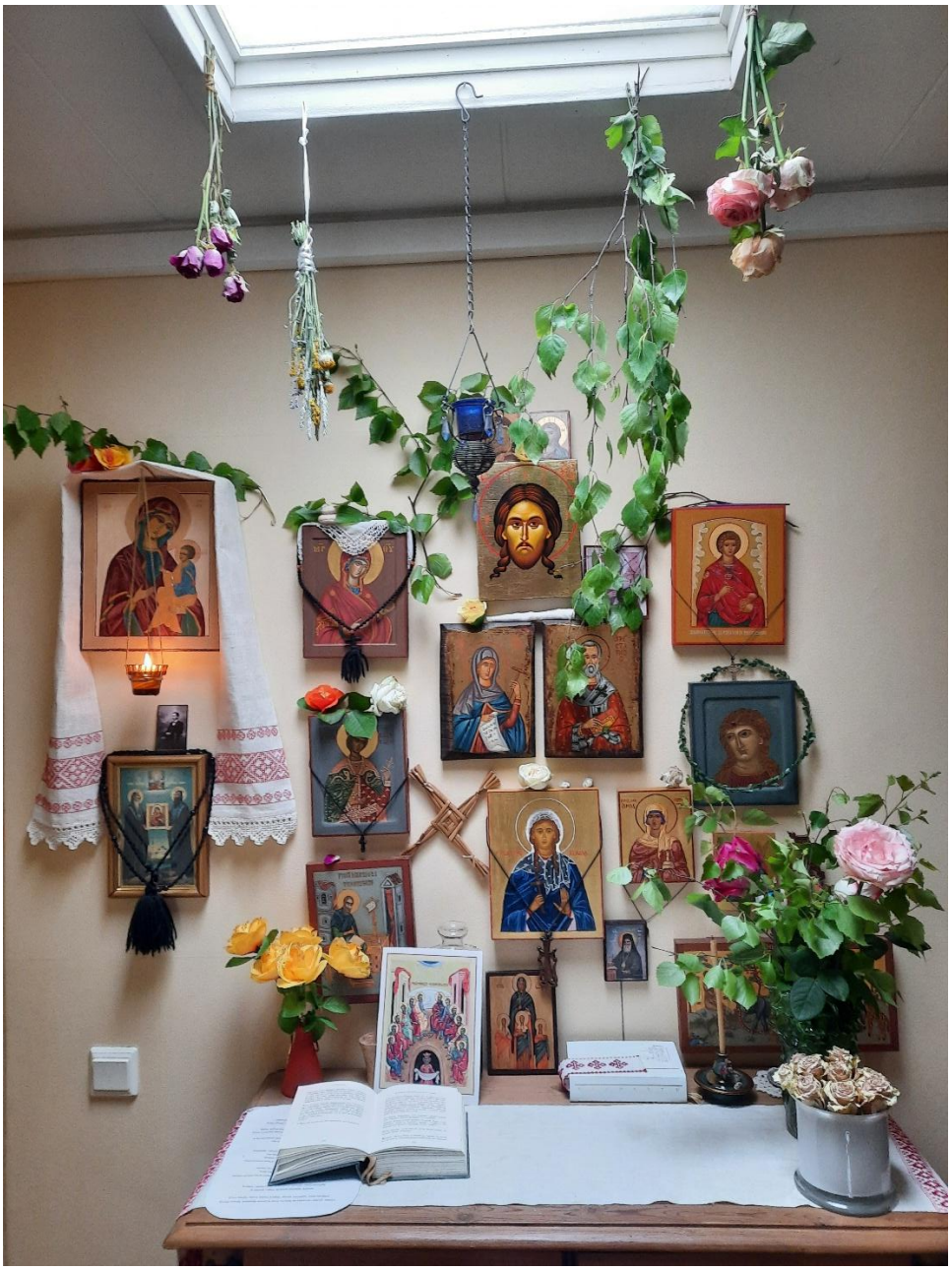
Vihreän viikon torstai oli erityinen vainajien muistopäivä, Semik (*sem, seitsemäs torstai pääsiäisestä*). Tällöin erityisesti nuoret tytöt tanssivat koivujen ympärillä ja koristelivat niitä kukkaseppeleillä ja nauhoilla. Koivuille myös annettiin uhreja, mm. kananmunia. Lopuksi koivu saatetiin upottaa veteen tai heittää virran vietäväksi. Joskus pojat riipivät sen paloiksi ja veivät pellolle, jotta sen voima siirtyisi maahan.

Ortodoksinen kirkko on omaksunut vihreän viikon ja Semikin perinteitä osaksi Helluntain ja sitä edeltävän sielujen lauantain viettoa. Pyhäköt ja kodit koristellaan koivuilla ja tuomenkukilla. Itä-Euroopassa Helluntain liturginen väri on vihreä ja seurakuntalaisetkin pukeutuvat vihreään. Koivu yhdistetään kansanperinteessä feminiinisyyteen ja se on Pyhän Hengen vertauskuva – Pyhä Henki on monissa kielissä feminiini. Kirkon perinteessä kevään ensimmäiset lehvät ja kukat nähdään viittaavan Kirkon uuteen elämään Pyhässä Hengessä.

Kuva: PxHere

Koivu on feminiininen sielun ja Pyhän Hengen vertauskuva. Edesmenneiden henkien uskottiin asuvan koivuissa, ja siksi niitä edelleen tuodaan sisälle vihreällä viikolla ja Helluntaina.

Korista kotialttari Helluntain edellä koivuilla ja tuomenkukilla. Koivujen lisäksi käytetään myös mm. lehmusta ja tuomenkukkien lisäksi muitakin kevään ensimmäisiä kukkia. Myös kirkkoon kannattaa ottaa mukaan vihreitä oksia ja kevätkukkia. Niitä pidellään käsissä polvirukousten aikana.

Rosalia

Antiikin Roomassa vietettiin toukokuussa Rosalia-juhlaa, joka oli vainajien muistojuhla. Rosalian aikana haudat, hautausmaat ja jumalten patsaat koristeltiin ruusuilla. Kristinuskon myötä monet Rosalian perinteet omaksuttiin osaksi Helluntain juhlintaa.

Kuva: Pixabay

Toukokuu on katolisessa perinteessä omistettu Neitsyt Marialle. Sitä juhlistetaan kruunaamalla Neitsyt Marian patsas, aivan kuten antiikissa kruunattiin jumalten patsaat. Jumalanäidin kruunaaminen ei ole varsinaisesti osa liturgista perinnettä, eikä sillä ole vakiintunutta kaavaa. Kyse on enemmänkin kansanhurskaudesta, jota harjoitetaan kodeissa ja joskus seurakunnissa. Jumalanäidin kruunaus saatetaan tehdä äitienpäivänä, mikäli äitienpäivää vietetään toukokuussa.

Italiassa Helluntai on nimeltään Domenica Rosata, Pascha Rosatum tai Pascua Rossa eli ”punainen pääsiäinen” tai ”ruusupääsiäinen”.
Romaniaksi Helluntai on Rosalii.

Ortodoksinen kirkko viettää sielujen lauantaita helluntain edellä, mutta vainajia muistellaan myös helluntaiviikolla. Vainajien muistelu liitetään kiinteästi Helluntain viettoon, mikä juontuu paitsi Rosaliasta, myös slaavilaisesta Semik-juhlasta.

Ylenpi kuva: Pixabay/ GoranH Alempi kuva: PxHere

Katolisen kirkon Helluntain kulkueissa kannetaan ruusuja.

Kuva: Flickr / Stefan Constantini

Suurien katolisten katedraalien katossa on usein aukko. Keskiajalla oli tapana laskea aukosta ruusunlehtiä Helluntaina. Samalla puhallettiin torviin ja kolisteltiin penkkejä. Punaiset ruusunlehdet kuvasivat tulisia kieliä ja torvet ja kolistelu tuulta ja taivaasta kuuluvaa kohahdusta. (Ap.t. 2:2-3)

Perinnettä noudatetaan edelleen mm. Rooman Pantheonin katedraalissa, jonka katossa olevasta aukosta palomiehet laskevat Helluntaina säkkikaupalla punaisia ruusunlehtiä alapuolella olevan kirkkokansan päälle.

Pantheon • Opas Roomaan

Pappeus

Pyhän Hengen vuodattaminen nähdään kahden Kirkon pyhän mysteerion asettamisena: pappeuden ja mirhavoitelun. Tavallaan kyse on yhdestä sakramentista, sillä mirhavoitelu on vihkimys kuninkaalliseen pappeuteen.

Kuva: Pixabay

Kristuksen valitsemat apostolit (lähetetyt) olivat ensimmäisiä esipaimenia, kirkon johtajia. Ensimmäisenä Helluntaina he saivat vihkimyksensä Pyhältä Hengeltä. Myöhemmin he puolestaan vihkivät seuraajansa niin, että jokainen piispa heidän jälkeensä liittyy katkeamattomaan apostoliseen jatkumoon.

Apostolinen suksessio – Ortodoksi.net

Mitä on apostolinen sukkessio? – Tsasounan suunnalta

Piispa, pappi, diakoni

Kristillinen pappeus periytyy juutalaisesta pappeudesta. Juutalaisen papiston tärkein tehtävä oli toimittaa temppeliuhreja koko kansan edestä.

Uhraaminen on myös kristillisen pappeuden keskiössä. Kristillinen pappeus jaetaan kolmeen tasoon:

1) **Kirkon ylimmäinen pappi on Kristus, joka antoi itsensä uhriksi maailman elämän edestä.**

2) **Vihitty papisto toimittaa veretöntä uhria, eukaristiaa.**

   Piispa on esipaimen, apostolien työn jatkaja. Piispa johtaa kirkkoa, valvoo uskon ykseyttä ja opin ortodoksisuutta. Piispa myös vihkii uusia piispoja, pappeja ja diakoneja. Piispan vihkimisen toimittaa kolme piispaa.

   Pappi on seurakunnan isä, joka opettaa, antaa sielunhoitoa ja toimittaa pyhiä toimituksia.

   Diakoni on palvelija, joka avustaa pappia ja piispaa.

   Alempaan papistoon kuuluvat alidiakonit ja lukijat, jotka luetaan maallikoihin.

3) **Kuninkaallinen papisto kantaa uhriksi itsensä, toinen toisensa ja koko elämänsä.**

   Kuninkaallinen pappeus on kristittyjen yleistä pappeutta. Siitä tulee osalliseksi jokainen kastettu mirhavoitelussa, missä hänelle välitetään Pyhän Hengen lahjat eli karismat.

   Kuninkaalliseen pappeuteen vihittyjen tehtävä on kirkastaa kaikkea luotua ja kantaa sitä lakkaamatta uhriksi Jumalalle. Käytännössä se tapahtuu rukoilemalla, paastoamalla, osallistumalla kirkon pyhiin toimituksiin ja palvelemalla lähimmäistä aina ja kaikessa.

   Siunaaminen ja pyhittäminen on jokaisen kristityn papillinen tehtävä. Maallikotkin voivat siunata itsensä, toinen toisensa, kotinsa, kulkuneuvonsa, tekonsa, matkansa jne. Myös aikaa ja ainetta pyhitetään erilaisilla rukouksilla, rituaaleilla ja perinteillä.

   Maallikoilla on tärkeä palvelutehtävä kirkon elämässä. Seurakunnan tarpeista huolehtiminen, diakonia, lähetystyö ja erilaiset paraliturgiset tehtävät kuuluvat kuninkaalliselle papistolle.

Piispanistuin. Missä piispa on läsnä, siellä on kirkon koko täyteys. (Kuvat: Ortoboxi)

Piispa on läsnä jokaisessa kirkossa, sillä piispa vihkii kirkot pyhällä mirhalla. Piispa on läsnä jokaisessa eukaristiassa, sillä eukaristiaa tulee toimittaa piispan ”valtakirjan”, antiminssin päällä. Piispa on vihkinyt tehtäväänsä jokaisen papiston jäsenen ja he toimivat piispan luvalla ja alaisuudessa. Piispa on vihkinyt myös jokaisen kastetun kuninkaalliseen pappeuteen, sillä mirhavoide on patriarkan valmistamaa.

Kuuliaisuus piispalle takaa kirkon ykseyden. Piispa edustaa apostoleja, jotka Kristus asetti tehtäväänsä ja jotka Pyhä Henki vihki ensimmäisenä Helluntaina.

Pappeus – Ortodoksi.net

Pappeuden sakramentti – Tsasounan suunnalta

Pappeus ja Jumalan palveleminen – Tsasounan suunnalta

Ortodoksisuuden mitä, miksi, miten: Pappeus

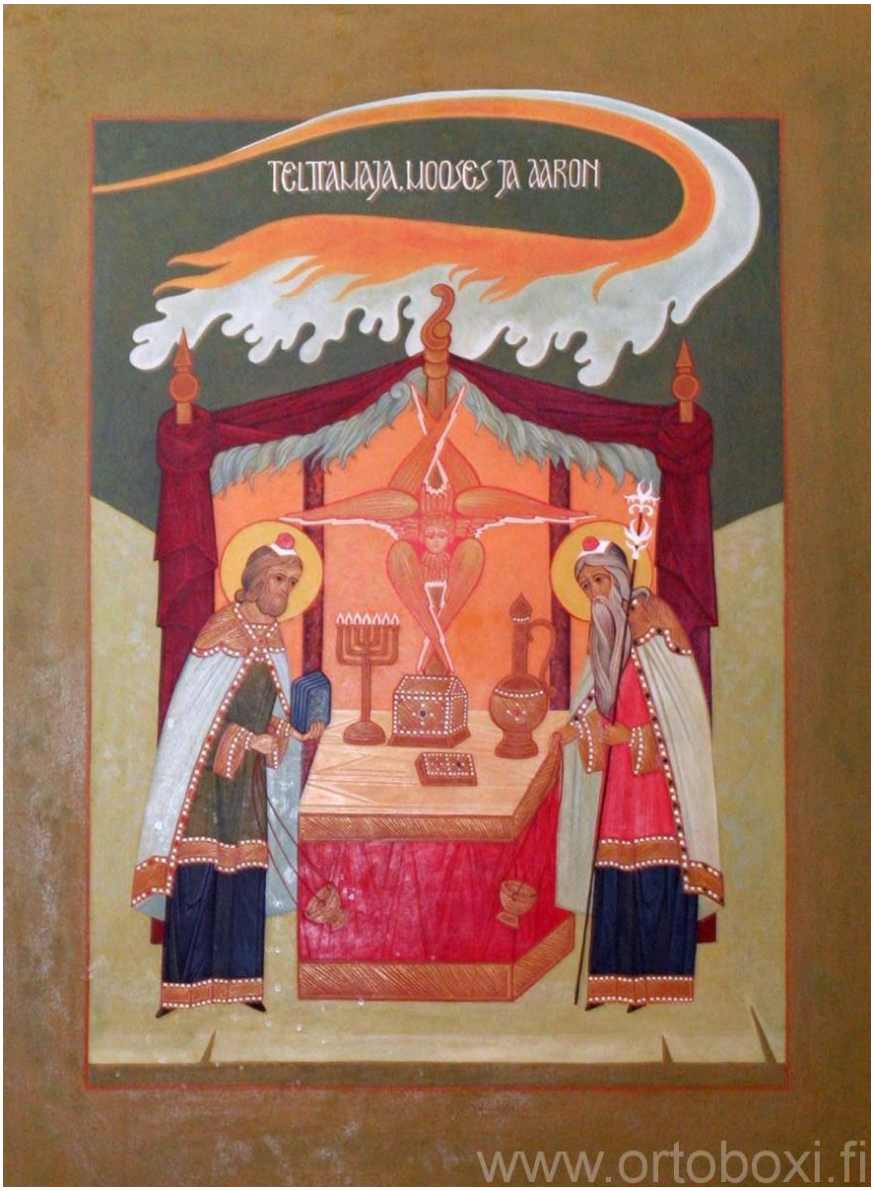
Ortodoksisuuden mitä, miksi, miten: Papiston puvut

TT Ari Koponen: Pappeus

Mirhavoitelu

Kristillinen kaste tapahtuu vedellä ja Hengellä. Kaste vedellä on kastettavan henkilökohtainen Pääsiäinen. Se on kuolema ja ylösnousemus Kristuksessa. Vesikasteen jälkeen kastetulle välitetään mirhavoitelussa Pyhän Hengen lahjat. Tämä on kastetun henkilökohtainen Helluntai, Pyhän Hengen vuodattaminen, sekä vihkiminen kuninkaalliseen papistoon. Aivan kuten Pääsiäinen ja Helluntai kuuluvat yhteen, ovat kaste ja mirhavoitelukin samaa toimitusta.

Aluksi apostolit välittivät Pyhän Hengen kastetuille kättenpäällepanemisen kautta. Kristittyjen määrän kasvaessa apostolien ei enää ollut mahdollista toimittaa kättenpäällepanemista jokaiselle kastetulle henkilökohtaisesti. Näin kehittyi mirhavoitelu, jonka juuret ovat vanhan liiton kuninkaiden, pappien ja profeettojen voitelussa. Piipan valmistaman mirhavoiteen kautta välitetään kastetuille sama sinetti ja vihkimys, jonka apostolit välittivät kättenpäällepanemisella.

Vanhan liiton aikana kuninkaat, papit ja profeetat vihittiin tehtäväänsä voitelemalla.

Mirhalla voitelu tapahtuu välittömästi kasteen jälkeen. Niissäkin tapauksissa, joissa kirkkoon liittyvä on saanut pätevän kasteen aiemmin, ajatellaan mirhavoitelun ja kasteen edelleen olevan samaa kastetta vedellä ja Hengellä.

Mirhavoide on patriarkan valmistamaa ja yhdistää voideltavan osaksi paikalliskirkkoaan.

Mirhalla voidellaan kastetun otsa, silmät, korvat, nenä, suu, rinta (ja selkä), kädet ja jalat. Jokaisen osan voidellessaan pappi sanoo ”Pyhän Hengen lahjan sinetti”, johon voideltava, kummi ja koko seurakunta vastaavat ”Aamen!”

Mirhavoitelun sakramentti – Tsasounan suunnalta

Pyhä mirhavoitelu – kristityn henkilökohtainen helluntai – Tsasounan suunnalta

Mirhavoitelu-Pyhän Hengen sakramentti -Ykseyden ja jatkumon merkitys kirkossa – Tsasounan suunnalta

Mirhavoitelun sakramentin muotoutuminen varhaiskirkon kasteen vahvistamisen toimittamisen tavoista – Tsasounan suunnalta

Milloin ja miksi kirkossa siirryttiin kätten päälle panemisesta Pyhän Hengen lahjan antamisessa pyhään mirhavoiteluun? – Tsasounan suunnalta

Kuva: Flickr / John Ragai

Roomalaiskatoliset kutsuvat mirhaa krismaksi. Krismalla / mirhalla voitelussa kastettu kruunataan kuninkaaksi, profeetaksi ja papiksi. Kuninkaan kruunu on samalla marttyyrin seppele, ja monesti sakramenttiin osallistuvat pukeutuvatkin seppeleeseen. Marttyyrius velvoittaa kuolemaan itselleen ja itsekkäille haluilleen ja uhrautumista Kristuksen, lähimmäisen ja koko luomakunnan edestä.

Roomalaiskatolinen kirkko on keskiajalla erottanut krismalla voitelun eli vahvistuksen sakramentin kasteesta. Lännessä krismalla voitelun ensisijaisena toimittajana pidettiin piispaa, joka vieraili seurakunnissa epäsäännöllisesti. Tällöin kastetut saattoivat joskus saada vahvistuksen vasta vuosien päästä kasteestaan. Vuosisatojen saatossa tästä olosuhteiden muokkaamasta tavasta syntyi yleinen käytäntö, ja vahvistus erotettiin kasteesta kokonaan erilliseksi toimitukseksi. Nykyään roomalaiskatoliset saavat vahvistuksen tavallisesti 12–18-vuotiaina. Suomessa on käytäntönä, että vahvistus saadaan 15. ikävuotena. Näin katolilaiset nuoret saavat vahvistuksen samana vuonna, kuin luterilaiset ikätoverinsa saavat konfirmaation.

Suomessa katolinen kirkko kutsuu krismalla voitelua vahvistuksen sakramentiksi erotukseksi luterilaisesta konfirmaatiosta. Konfirmaatio tarkoittaa vahvistusta.

Kuva: Pixabay/ Nowaja

Kun vahvistuksen sakramentti lännessä erosi kasteesta, syntyi ensikommuunioperinne. Roomalaiskatolisessa perinteessä ehtoolliseen osallistuminen edellyttää ”tiedostavaa ikää”, mistä syystä lapset osallistuvat noin 5–8-vuotiaina ensimmäisen kerran ehtoolliseen. Ensikommuuniota edeltää ensimmäinen katumuksen sakramentti eli rippi.

Huolimatta siitä, että vahvistus on kasteesta erillinen sakramentti, sisältää roomalaiskatolinen kastekaava edelleen myös krismalla voitelun. Se kuitenkin katsotaan kasteeseen kuuluvaksi voiteluksi, jolloin vahvistus edellyttää uuden krismalla voitelun. Ainoastaan aikuiskasteessa kasteen jälkeinen krismalla voitelu vastaa vahvistuksen sakramenttia, eikä erillistä vahvistusta tarvita. Tällöin molemmat sakramentit voi toimittaa pappi.

Roomalaiskatolinen kirkko on tarkastellut kriittisesti kirkkoon liittävien sakramenttien – kasteen, mirhavoitelun ja ehtoollisen – järjestystä, joka on historiallisista syistä nurinkurinen. Ensikommuuniosta ja vahvistuksen sakramenteista on kuitenkin muodostunut niin merkittäviä kulttuurisia siirtymäriittejä, että sakramenttien alkuperäisen toimittamisjärjestyksen palauttaminen on haastavaa. Joissakin paikalliskirkoissa tai hiippakunnissa on kuitenkin otettu käytännöksi toimittaa vahvistuksen sakramentti ennen ensikommuuniota.

Vahvistuksen sakramentti - Katolinen kirkko Suomessa

Kastepäivä

Helluntai on alkukirkollinen katekumeenien kastepäivä. Suomessa suurin osa katekumeeneista liitetään kirkkoon pyhällä mirhalla voitelun kautta, sillä useimmat ovat aiemmin saaneet protestanttisen kasteen.

Englannissa Helluntai on Whitsunday, valkoinen sunnuntai. Silloin on tapana pukeutua valkoiseen, oman kasteen muistoksi.

Kuva: Pixabay/ dimitrisvetsikas1969

Kristuksen kastekin tapahtui vedellä ja Hengellä. *Kun Jeesus oli kastettu, hän nousi heti vedestä. Samassa taivaat aukenivat, ja Jeesus näki Jumalan Hengen laskeutuvan kyyhkysen tavoin ja asettuvan hänen päälleen.* (Matt. 3:16)

Pyhän Hengen lahjat ja hedelmät

Profeetta Jesajan kirjassa (Jes. 11:1–3) on lueteltu seitsemän Pyhän Hengen lahjaa. Apostoli Paavali kirjoittaa ensimmäisessä korinttilaiskirjeessään Pyhän Hengen lahjoista eli kharismoista näin:

Jumalan voiman vaikutuksia on monenlaisia, mutta hän, joka meissä kaikissa kaiken vaikuttaa, on sama. Hän antaa Hengen ilmetä itse kussakin erityisellä tavalla, yhteiseksi hyödyksi. (1. Kor. 12:6–7)

Kirjeessään galatalaisille apostoli Paavala luettelee Hengen hedelmät (Gal. 5:22–23). Roomalaiskatolinen kirkko on luetteloinut sekä Hengen lahjat, että hedelmät.

Seitsemän Pyhän Hengen lahjaa (Katolisen kirkon katekismus, kohta 1831)

1. Viisaus (sapientia)
2. Ymmärrys (intellectus)
3. Neuvo (consilium)
4. Voima (fortitudo)
5. Tieto (scientia)
6. Hurskaus (pietas)
7. Jumalanpelko (timor Dei)

Kaksitoista Pyhän Hengen hedelmää (Katolisen kirkon katekismus, kohta 1832)

1. Rakkaus (caritas)
2. Ilo (gaudium)
3. Rauha (pax)
4. Kärsivällisyys (patientia)
5. Ystävällisyys (benignitas)
6. Hyvyys (bonitas)
7. Pitkämielisyys (longanimitas)
8. Lempeys (mansuetudo)
9. Uskollisuus (fides)
10. Vaatimattomuus (modestia)
11. Itsehillintä (continentia)
12. Siveys (castitas)

Lähde: Uskon päätotuuksia - Katolinen kirkko Suomessa

Vanhassa testamentissa Jumala merkitsee läsnäolonsa tulella, mm. tulipatsaassa ja palavassa pensaassa. Helluntaina Jumala merkitsee ihmiset läsnäolonsa paikaksi. Mirhavoitelussa Pyhän Hengen läsnäolo merkitään meistä jokaiseen.

Mitä on ortodoksinen karismaattisuus?

Karismaattisuutta on aina ollut kristinuskon piirissä, pääasiassa luostareissa. Karismaattisuus on elämäntapa, joka perustuu itsekieltäymykseen. Kun ihminen kuolee itselleen, hän tyhjenee (kenosis), hänet täyttää Pyhä Henki ja hän jumaloituu. Ortodoksinen karismaattisuus on voimakkaasti linkittynyt hesykasmiin ja mystiikkaan (ks. p. Gregorios Palamaksen sunnuntai, suuri paasto).

Luostareissa enkelielämään vihityt pyrkivät jatkuvaan lakkaamattoman rukouksen tilaan. Kaikki ortodoksit ovat mirhavoitelussa kuitenkin saaneet Pyhän Hengen lahjat, ja kirkko itsessään on Pyhän Hengen yhteisö. Karismaattisuus onkin osa kirkon ja sen jäsenten olemusta. Jokainen persoona palvelee Jumalaa ja lähimmäistään niillä armolahjoilla, joita hänellä on.

Hengen lahjoja täytyy ruokkia säännöllisellä rukouksella. Ortodoksinen hengellisyys on aina suhtautunut torjuvasti sellaiseen rukoukseen, jossa ihminen pyrkii liikuttumaan tai hakee tunnekokemuksia. Raitis rukous suuntautuu poispäin omista ajatuksista ja tunteista, kohti Jumalaa. Hengellisesti edistyneet kilvoittelijat saattavat rukouksessa liikuttua, mutta näitä kokemuksia pyritään pikemminkin suitsimaan, kun korostamaan, sillä ne voivat olla myös harhaanjohtavia. Tavallisesti niitä käsitellään hengellisen ohjaajan kanssa.

Karismaatikot ovat kristittyjä, jotka ovat täyttyneet Pyhällä Hengellä ja jotka johdattavat toisiakin Kristuksen puoleen. Kirkon perinteessä heitä kutsutaan pyhiksi. Hyvin laajasti rakastettuja ja kunnnioitettuja karismaatiikkoja lähimenneisyydestä ovat mm. isä Johannes Kronstadtilainen (20.12.) pyhittäjä Serafim Sarovilainen (2.1.) ja pyhittäjä Paisios Athosvuorelainen (12.7.)

Kielillä puhumisesta

Vaikka minä puhuisin ihmisten ja enkelien kielillä mutta minulta puuttuisi rakkaus, olisin vain kumiseva vaski tai helisevä symbaali. 1. Kor. 13:1

Pyhän Hengen lahjojen kautta Jumala toimii omissaan. Hengen lahjat on tarkoitettu kanssaihmisten palvelemiseksi. Palveleva rakkaus on tekoja. Niinpä vanhassa kristillisyydessä suurimpia armolahjoja ovat ne, joiden avulla ruokitaan nälkäisiä, vaatetetaan alastomia ja annetaan suojaa kodittomille.

Pyhän Hengen lahjat eivät ole ihmisen oman uskonnollisen kokemuksen ilmaisuväylä. Kirkko on aina ymmärtänyt kielillä puhumisen nimenomaan ihmiskielillä puhumiseksi. Se on opiskeltava ja omaksuttava taito, usein vuosikausien työn ja ponnistelun tulos.

Karismaattiseen liikehdintään protestanttisten ja katolisen kirkon piirissä viitataan Hengen uudistuksena. Usein ilmiöön liittyy vetovoimaisia ”karismaattikkoja”, joita seurataan. Tutkija, FT Merja Merras sanoo karismaattisuutta käsittelevässä puheenvuorossaan, viitaten korinttilaiskirjeen ensimmäiseen jakeeseen, näin:

”Sillä, joka haluaa pitäytyä Raamatun sanassa, ei voi olla muuta seurattavaa ja ihailtavaa, kuin apostoli Paavalin opetukset ja kirkon muistiin merkitsemä opetustraditio. Näillä on ollut aikanaan, ja on vieläkin, kaikkia uudistava vaikutus.”

Vinkit juhlan viettoon kotona

Pukeudu Helluntain väreihin: valkoinen muistuttaa kasteesta, punainen Pyhästä Hengestä ja vihreä kuvaa Kirkkoa, joka syntyi keväällä.

Laula Taivaallinen Kuningas joka päivä, koko Helluntain juhla-ajan.

Helluntain polvirukouksia on seitsemän ja ne ovat ehtoopalveluksessa luettavia iltarukouksia. Kotona ne soveltuvat täydellisesti helluntaiviikolla luettaviksi iltarukouksiksi. Lue yksi Helluntain polvirukous joka ilta, koko Helluntain juhla-ajan. Polvistu rukoillessasi ja tee lopuksi maahankumarrus. Ota polvistuminen ja maahankumarrukset osaksi arkipäiviesi rukousta juhlakauden jälkeenkin.

Kolmihaarainen kynttelikkö juhlapöydässä kuvaa Pyhää Kolminaisuutta. (Ks. 25.12. ja 6.1.)

Vihreiden oksien lisäksi kukat kuuluvat helluntaihin:

- Osta kimppu punaisia ruusuja. Ne muistuttavat tulisia kieliä ja kuuluvat ”punaiseen pääsiäiseen”.
- Pioni on myös helluntaikukka. Saksaksi se on pfingstrose eli helluntairuusu.
- Suomessa tuomi kukkii Helluntaina, joten kodit ja kirkot koristellaan tuomenkukilla.

Sytytä 12 kynttilää ympyrän muotoon, kuvaamaan 12 apostolia, joiden päälle Pyhä henki laskeutui. Voit vielä asettaa yhden kynttilän keskelle kuvaamaan Pyhää Henkeä. Näin 12 kynttilää sen ympärillä kuvaavat Kirkkoa, joka on Pyhän Hengen yhteisö.

Ortoboxi-tehtäviä

Helluntai

Täydennä helluntain tropari (ortoboxi.fi)

Ortoboxi.fi - Palapeli

Pyhä Kolminaisuus

Ortoboxi.fi - Palapeli

Pappeus

Ortoboxi.fi - Tuunaus

PAPISTON VAATTEET (learningapps.org)

Mistä tunnistat papiston jäsenet? (learningapps.org)

Papisto (learningapps.org)

Kuka jumalanpalveluksen toimittaja olen - tietovisa (ortoboxi.fi)

Yhdistä papiston vaatteet (ortoboxi.fi)

papisto_puuha.pdf (ortoboxi.fi)

Mirhavoitelu

Ortoboxi.fi - Palapeli

Kuva: Pixabay/ analogicus

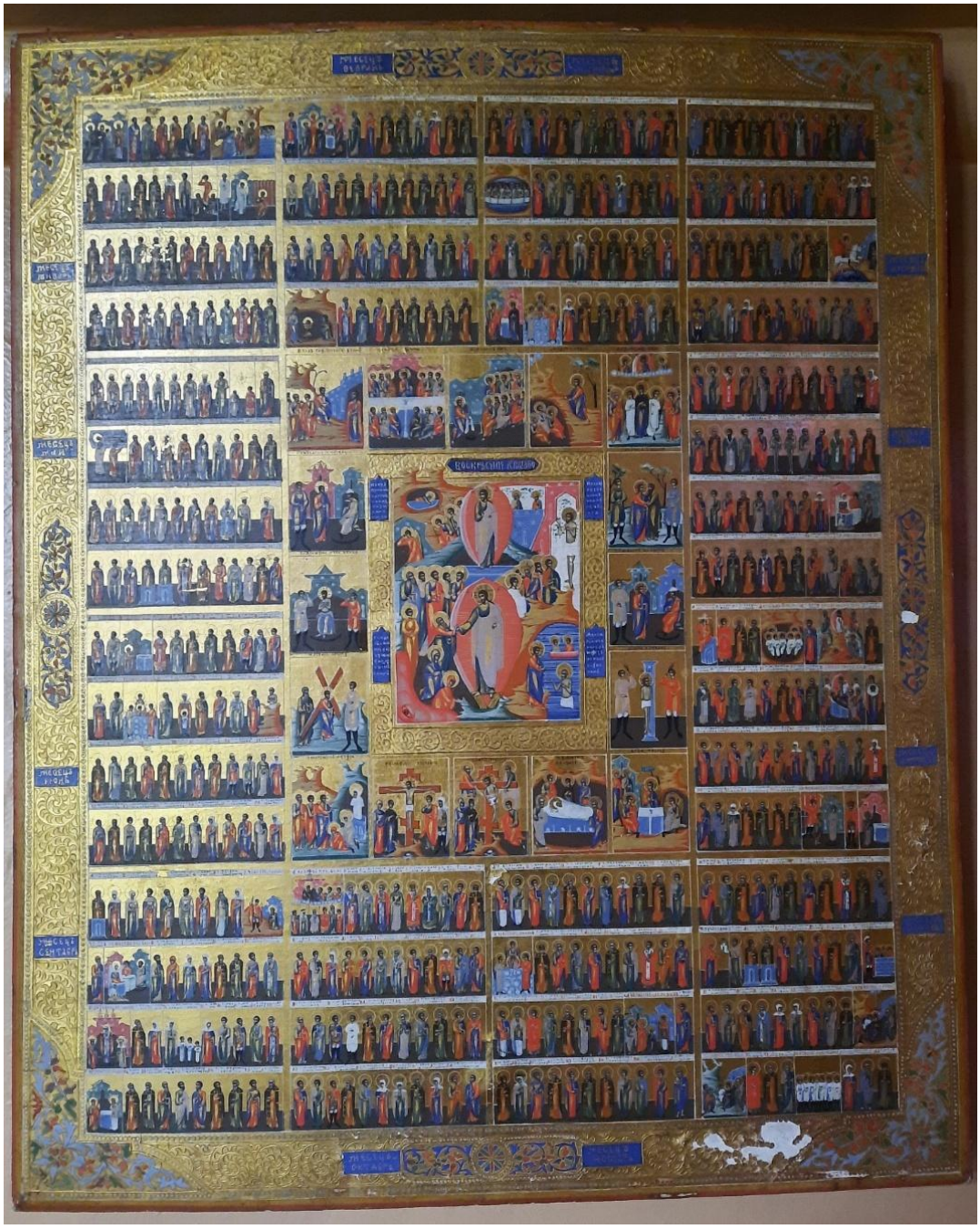

Kannen kuva ja yllä oleva kuva: Erja Wessman

Kaikkien pyhien sunnuntai

Helluntain jälkeinen sunnuntai on kaikkien pyhien sunnuntai. Kaikkien pyhien päivä päättää lopullisesti Pentekostarionin juhla-ajan. Sen jälkeen alkaa apostolien paasto. Karjalassa kaikkien pyhien juhlaa kutsuttiin nimellä **kevätpyhälasku**. Kevätpyhällä viitataan apostolien paastoon. Juhla oli siis apostolien paaston ”laskiainen”.

Pentekostarion sisältää Pääsiäisen, Helatorstain ja Helluntain juhla-ajan jumalanpalvelustekstit.

Yhteen ikoniin mahtuu paljon pyhiä, muttei mitenkään sentään kaikkia.

Helluntain ja kaikkien pyhien sunnuntain yhteys

Jumala on luonut ihmisen omaksi kuvakseen ja kaltaisekseen. Pyhissä Jumalan kuva on kirkastunut ja he ovat kasvaneet kohti Jumalan kaltaisuutta. Tätä kutsutaan pyhittymiseksi (theosis). Pyhittyminen on jokaisen kristityn elämän tarkoitus.

Pyhittyminen tapahtuu kirkon yhteydessä. Mirhavoitelussa jokainen kastettu saa Pyhän Hengen lahjat ja vihkimyksen kuninkaalliseen papistoon. Pyhän Hengen lahjoja käyttämällä toteutamme papillista kutsumustamme palvelemalla Jumalaa ja lähimmäistämme, pyhittämällä luomakuntaa ja samalla itse pyhittymällä.

Tätä kutsutaan kristilliseksi kilvoitteluksi. Se on sitä, että luovumme omasta itsestämme, himoistamma ja itsekkyydestämme ja kasvamme kohti Kristuksen kaltaisuutta. Herran Edelläkävijän sanoin:

Hänen tulee kasvaa, mutta minun vähetä. (Joh. 3:30)

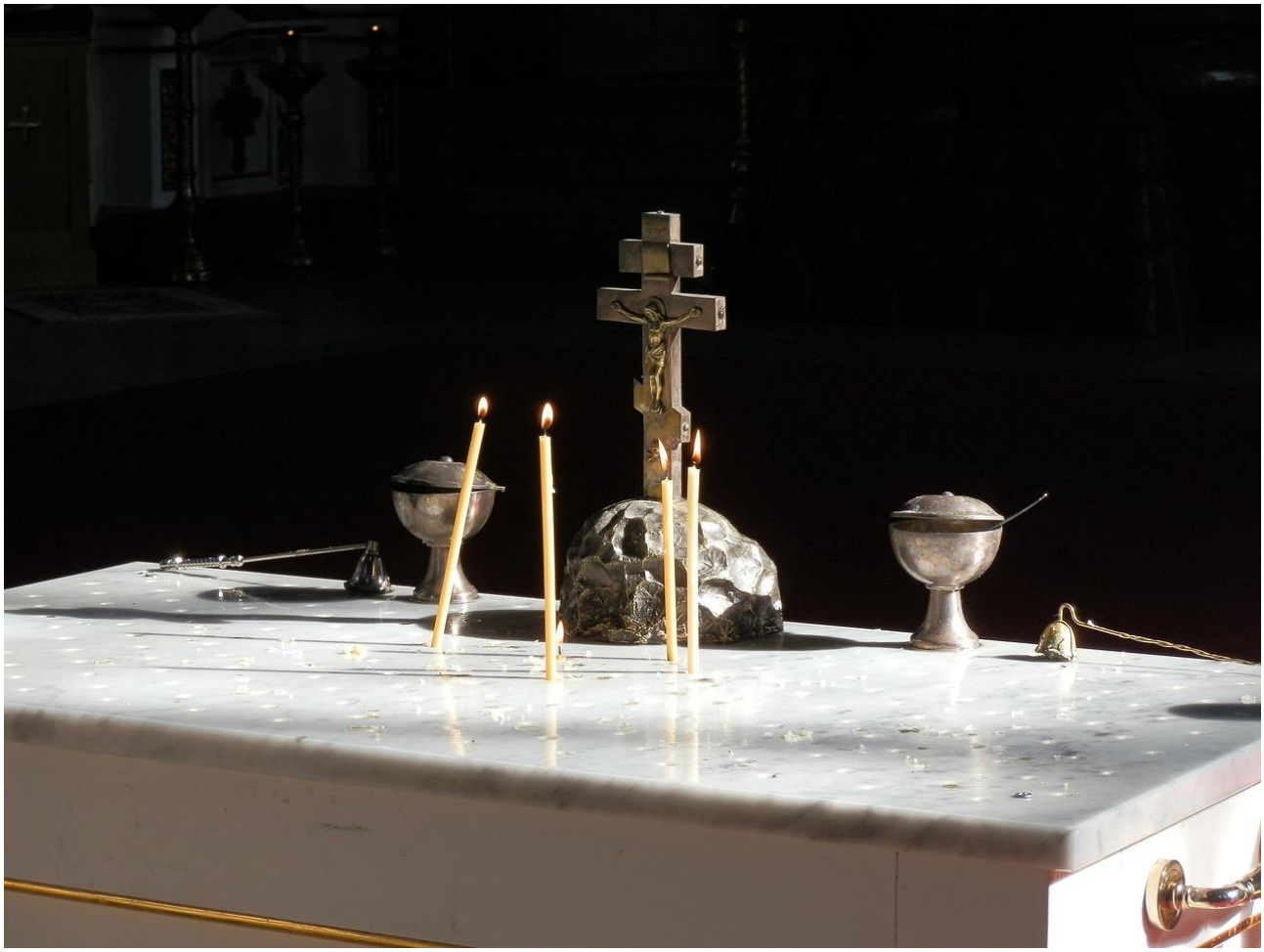
Kuva: Pixabay/ Didgeman

Koko luotu maailma osallistuu Luojansa pyhyydestä. Jokainen luotu on pyhä, mutta niissä, joita kutsumme pyhiksi, on Jumalan kuva erityisellä tavalla kirkastunut.

Taisteleva ja riemuitseva seurakunta

Taisteleva ja riemuitseva seurakunta (elävät ja edesmenneet) rukoilevat rinta rinnan. Sekä pyhien kunnioitus, että vainajienmuistelu ilmentävät tätä. Pyhien kunnioitus ja vainajienmuisteluperinne muistuttavat hyvin paljon toisiaan. Erona on, että me rukoilemme vainajien puolesta, kun taas pyhät rukoilevat meidän puolestamme

Pyhien ja vainajien muistaminen kuuluvat erottamattomasti yhteen. Sekä itäisessä, että läntisessä perinteessä kaikkien pyhien päivä on vainajienmuistopäivän läheisyydessä. Itäisessä kirkkokalenterissa kaikkia pyhiä muistellaan helluntaiviikon päätteeksi ja läntisessä kalenterissa kaikkien pyhien päivä (1.11.) on kaikkien uskossa poisnukkuneiden muistopäivän (2.11.) edellä.

Kuva: Pixabay/ cuetor59

Saata Herra, sinun palvelijasi sielu lepoon pyhien joukkoon.

Isä Sergius: Kaikkien pyhien sunnuntai

Pyhät ovat todistajia

Pyhät ovat esirukoilijoita ja esikuvia. He ovat todistajia meidän edessämme. He todistavat Jumalasta, jotta me uskoisimme. Pyhien pyhyys on Jumalan pyhyyttä. Heille osoitetaan kunnioitusta, ei palvontaa

Pyhien esirukouksien kautta lähestymme Jumalaa ja voimme pyytää pyhiä rukoilemaan puolestamme siinä, kuin eläviäkin. Pyhien kirjoituksia ja elämänkertoja opiskelemalla voi saada esimerkkiä kristilliseen elämään.

Jumala yksin tuntee kaikki pyhät. Kirkko muistelee kaikkia pyhiä joka viikon lauantai, sekä helluntaita seuraavana sunnuntaina. Tällöin muistellaan niitäkin pyhiä, jotka yksin Jumala tuntee.

Marttyyri tarkoittaa todistajaa.

Seppele kuvaa marttyyrin kruunua.

Ortodoksit käyttävät seppelettä avioliittoon vihittäessä. Katoliset pukevat sen ensiehtoolliselle ja vahvistuksen sakramenttiin.

Seppeleitä viedään myös haudoille ja niillä koristellaan ikoneita.

Kuva: Pixabay/ Kyushi77

Nimipäivä ja praasniekka

Jokaisella ortodoksilla tulisi olla suojeluspyhä, oma taivaallinen esirukoilija. Kristillinen nimipäiväperinne on alkukristillinen tapa kunnioittaa pyhiä.

Lisää nimipäiväperinteestä: ks. 8.11. ja 1.1.

Myös pyhäköt on omistettu jollekin pyhälle ja pyhäkön suojelijaa juhlitaan kirkon temppelijuhlassa, praasniekassa. Lisää praasniekkaperinteestä, ks. 20.7.

Superjulkkikset ja paikalliset suuruudet

On pyhiä, joita kunnioitetaan kaikissa paikalliskirkoissa (esim. pyhä Nikolaos, ks. 6.12.) Toiset pyhät ovat paremmin tunnettuja vain kansallisesti tai alueellisesti.

Suomalaisille rakkaita pyhiä ovat Karjalan pyhittäjät ja valistajat (ks. 31.10.) jotka juurruttivat itäisen kristinuskon Karjalaan ja Itä-Lappiin, mistä se levisi muualle Suomeen; vuonna 2019 kanonisoidut pyhittäjä ja tunnustaja Johannes Sonkajanrantalainen (ks. 8.3.) ja pyhittäjä Johannes Valamolainen (ks. 5.6.) jotka ovat ensimmäiset Suomessa kanonisoidut pyhät; sekä erityisesti helsinkiläisille rakas pyhä, pappismarttyyri Aleksander Hotovitski (muistopäivä. 19.8.) joka toimi muutaman vuoden Helsingissä kirkkoherrana.

Kanonisointi

Kanonisointi tarkoittaa pyhäksi julistamista tai pyhyyden toteamista. Kanonisoidessa pyhälle määrätään muistopäivä, kirjoitetaan hagiografia ja jumalanpalvelustekstit, sekä maalataan ikoni. Jos ruumis on olemassa, se kaivetaan ylös ja asetetaan reliikiksi.

Jumala tekee pyhiä! Pyhien kunnioitus taas syntyy uskovien yhteisössä. Kirkko ainoastaan toteaa sen tosiasian, että henkilö on pyhä, ja häntä kunnioitetaan pyhänä. Suurta osaa varhaisen kirkon pyhistä ei ole kanonisoitu virallisesti, eikä se vähennä lainkaan heidän pyhyyttään.

Vaellus pyhiin

Kristillinen pyhiinvaellusperinne ei ole ensisijaisesti ”matka sisimpään” vaan matka pyhiin. Pyhiinvaelluspaikat liittyvät Raamatun tai kirkkohistorian tapahtumiin tai pyhien elämään, reliikkeihin ja hautoihin. Myös luostarit toimivat pyhiinvaelluspaikkoina, mutta luostareissakin kunnioitetaan pyhiä ja usein säilytetään heidän reliikkejään.

Pyhät vaikuttavat erityisellä tavalla ”asuinsijoillaan”. Monet ihmeteot historiassa ovat tapahtuneet nimenomaan pyhien haudoilla, tai paikoilla, joissa he ovat eläessään vaikuttaneet.

Kuva: Pixabay/ geralt

Pyhät eivät ole toisilleen mustasukkaisia. Oman taivaallisen esirukoilijan lisäksi voi henkilöllä olla muita läheisiä pyhiä, joita muistaa vuosittain tai vaikka joka päivä. Se on jopa toivottavaa.

Roomalaiskatolisessa perinteessä on tavallista, että pyhät ovat jonkun tietyn ihmisryhmän tai asian esirukoilijoita. Idän perinteessäkään tämä ei ole tavatonta. Esimerkiksi pyhää Fanouriosta (ks. 27.8.) rukoillaan, kun jotain katoaa, ja pyhä Stylianos (ks. 26.11.) on pienten lasten esirukoilija.

Sanasto

Hagiografia – pyhän elämänkerta

Kanonisointi – pyhäksi toteaminen

Reliikki – pyhän maallinen jäännös, pyhäinjäännös

Synaksaari, synaksarion – pyhien muistopäiväkalenteri; termillä viitataan myös pyhien muistopäiven teksteihin

Pyhien moninaisuus

Kaikkiin pyhiin voi viitata etuliitteellä pyhä. Pyhän tunnusmerkki ikonissa on sädekehä.

Lisäksi monilla pyhillä on määre, joka kertoo, miksi heitä kunnioitetaan pyhinä.

Apostolit (ap.) lähetetty

Kristuksen lähettiläs, joka julistaa evankeliumia.

Apostolienvertainen (ap.v.)

Apostolisen työn tekijä

Autuas

Nimitystä käytetään joskus mm. Kristuksen tähden houkista

Evankelistat (ev.)

Neljän kanonisen evankeliumin kirjoittajat: Matteus, Markus, Luukas ja Johannes

Ihmeidentekijä

Pyhä, jonka kautta Jumala on ihmeellisellä tavalla toiminut

Marttyyri (m.)

Todistaja, uskonsa tähden kuollut. Myös protomarttyyri, lapsimarttyyri, neitsytmarttyyri, pappismarttyyri, marttyyripiispa, pyhittäjämarttyyri, suurmarttyyri, uusmarttyyri.

Marttyyrin atribuuttina on ikonissa useimmiten risti kädessä.

Tunnustaja (t.)

Uskonsa tähden kärsinyt pyhä

Kilvoittelija

Myös erämaakilvoittelija, pylväskilvoittelija, kanssakilvoittelija.

Kristuksen tähden houkka

Pyhä hullu; henkilö, joka uhmaa sosiaalisia ja yhteiskunnallisia normeja tuodakseen ilmi Jumalan viisauden

Kirkkoisä

Oppinut pyhä, jolta on jäänyt merkittävää opetusta ja kirjallista tuotantoa

Profeetta (pr.)

Jumalan tahdon julistaja

Pyhittäjä (pt.)

Luostarikilvoittelija

Palkattaparantaja

Pyhä, jolla on parantamisen armolahja

Valistaja (v.)

Pyhä, joka on tietyllä alueella opettanut kristinuskon totuutta

Vanhurskas

Vanhan liiton pyhä

Pyhien valtava moninaisuus todistaa siitä, että kenestä vaan voi tulla pyhä.
Elävä kirkko tuottaa aina uusia pyhiä.

Pyhien yhteys

Pyhiä kunnioitetaan kääntymällä heidän puoleensa esirukoilijoina; juhlimalla heidän muistopäiviään; lukemalla hagiografioitaan ja pyrkimällä elämään heidän esimerkkinsä mukaan; sekä kunnioittamalla heidän reliikkejään ja tekemällä pyhiinvaelluksia heidän haudoilleen.

Kirkollisesti pyhän muistopäivää voidaan juhlia toimittamalla rukouspalvelus, moleben. Lisäksi pyhien kunnioittamiseen liittyy valtava kansanperinteen kirjo. Rakkaiden pyhien ympärille on kehittynyt ruokaperinnettä, erilaisia riittejä ja rituaaleja, hengellisiä lauluja ja yhteisön kokoontumista yhteen.

Kaikkien pyhien sunnuntaina voi lasten kanssa tehdä ja syödä vaikka pieniä rinkeleitä. Ne ovat kuvaavinaan pyhien sädekehiä. Sädekehä on ikonissa pyhän ihmisen tunnusmerkki.

Kuuntele opetuspuheita ja luentoja pyhistä

Isä Raimo Sissonen: Pyhittyminen ihmiselämän tarkoituksena

Metropoliitta Arseni: Pyhien kanonisointi

Nunna Ksenia: Pyhien kautta tapahtuvat ihmeet

Isä Rauno: Uudet pyhät

Kuva: Pixabay

Ortoboxi-tehtäviä

Pyhät ihmiset

VANHAN TESTAMENTIN HENKILÖITÄ

UUDEN TESTAMENTIN HENKILÖITÄ

Pyhät

Crossword

PowerPoint-video

Kuka on pyhä?

Yhdistä pyhien nimitykset

Crossword

Crossword

Jumalansynnyttäjä ja muut pyhät

Microsoft Word - Krypto_pyhatihmiset.docx

Microsoft Word - Soolinlehti_pyhatihmiset.docx

Lue lisää

[Tie pyhien luo — Helsingin ortodoksinen seurakunta]

[Pyhät - Suomen ortodoksinen kirkko]

[Keitä pyhät ovat? - Suomen ortodoksinen kirkko]

[Pyhäinjäännökset - Suomen ortodoksinen kirkko]

[Tutustu pyhiin - Suomen ortodoksinen kirkko]

[Pyhät ortodoksisessa kirkossa – Tsasounan suunnalta]

Kuva: Kirsi Backman (julkaistu luvalla)

Vihkosen laati Maura Ihatsu

Kreditoimattomat kuvat Maura Ihatsu